

مفهوم تغییر

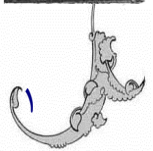
در حال حاضر همه‌ی انواع کتابخانه‌ها دستخوش تغییرات ماهوی در نوع کار و نیز چگونگی انجام آن شده‌اند و این امر مورد توافق همگان است. وقتی از استحاله کتابخانه‌ها صحبت می‌شود منظور چیست؟ به طور قطع منظور این نیست که دستخوش تغییرات کمی شده‌اند بلکه تغییرات کیفی مد نظر است. در واقع منظور تغییرات اساسی در طبیعت آن چه انجام می‌دهیم و نیز چگونگی انجام آن است. به عنوان مثال، رشد فزاینده‌ای در استفاده از کتاب‌های الکترونیکی و یا سایر محتواهای دیجیتال مشاهده می‌شود، این امر در خدمات کتابخانه‌ای دو دهه اخیر به خوبی قابل مشاهده است.

این تغییرات ماهوی تقریباً در کلیه ابعاد کاری کتابخانه‌ها از جمله در جامعه استفاده کننده، ارتباطات اجتماعی، خدمات و انتظارات کاربر، مجموعه‌ها، فضای فیزیکی، نیروی انسانی و رهبری کتابخانه رخ داده است.

شماره ۳۷، تابستان ۹۲

تازه‌های اطلاع‌رسانی و مهارت‌های اطلاع‌یابی

دکتر زهره عباسی، معاون مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره سی و هفتم، تابستان ۹۲

- ❖ صاحب‌امتیاز مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی
- ❖ مدیر مسئول دکتر سید هادی ابراهیمی
- ❖ سردبیر دکتر زهره عباسی
- ❖ صفحه‌آرا اعظم عبادی

📖 در این شماره می‌خوانید:

- 📖 مفهوم تغییر
- 📖 تفاوت سیستم عامل ۳۲ بیتی و ۶۴ بیتی
- 📖 کتابداران و خلاقیت
- 📖 Microsoft Academic Search چیست؟
- 📖 معرفی و مقایسه دومجموعه مرجع: دانشنامه دانش‌گستر و دایره‌المعارف نو

همکاران این شماره:

دکتر زهره عباسی، نسرين نوری،
رقیه دهستانی، محمدجعفر طلایی، محمود صدیقی

ISSN: ۷۹۸۹ - ۱۶۸۴

مفهوم تغییر*

دانشگاهی در حال حاضر مخازن سازمانی از محتوای دیجیتال تولیدات علمی دانشجویان، اساتید و کارکنان خود ایجاد می‌کنند. کتابخانه‌های آموزشی در پیوند با کلاس درس و تکالیف درسی دانش‌آموزان قرار دارند و کتابخانه‌های عمومی به سمتی پیش می‌روند که وب سایت خود را به عنوان شعبه مجازی خود به جامعه عرضه می‌کنند. کتابخانه‌ها از طریق تولید محتوا و جمع‌آوری منابع و از بسترهای فراهم شده در شبکه‌های اجتماعی با کاربران خود تعامل می‌کنند.

انتظارات کاربر

یکی از حوزه‌هایی که دچار استحاله شده است بحث خدمات مورد انتظار کاربران است. نسل حاضر در عصر دیجیتال زاده شده و رشد کرده است، و محیط بدون اینترنت و فناوری را به خاطر نمی‌آورد. بنابراین کاربران، خدماتی را انتظار دارند که به صورت ۲۴/۷ قابل دریافت باشد. کتابخانه‌های استحاله شده امروزی بر روی انتظارات کاربر و این که چگونه می‌توان آن را تامین کرد، تأکید می‌کنند. بسیاری از کتابخانه‌ها با مدل «سرایدار» و با تأکید بر کمک بسیار زیاد کارکنان به کاربران شناخته می‌شوند. کاربران امروز همچنین خواهان خدمات تعاملی یعنی همکاری و مشارکت بیشتر بین کاربران و کتابداران هستند. کتابداران بیش از هر زمان دیگری با جامعه متحد شده‌اند تا بتوانند به روشی بهتر به کسب و کارهای کوچک و بزرگ خدمات ارائه نمایند. این فعالیت‌ها موجب پشتیبانی از کسب و کارهای کوچک و ایجاد شغل می‌شود. برخی کتابخانه‌ها انکوباتور و محیط رشد برخی خدمات و فضاهای کسب و کار می‌شوند. برخی دیگر با ایجاد آزمایشگاه‌های رسانه‌ای، فضایی در اختیار کاربران قرار می‌دهند که در آن کاربران به خلق محتوا و

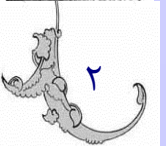
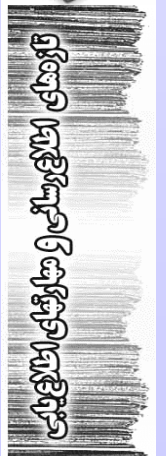
جامعه، ارتباطات

در بسیاری از نقاط جهان تغییرات جمعیت شناختی، جوامع را تحت تأثیر قرار داده است. یکی از این موارد تداوم توسعه شهرنشینی و مهاجرت افراد از مناطق روستایی به مناطق شهری است. این پدیده وضعیت جمعیت شناختی را در جوامع کوچک و بزرگ در اقصی نقاط جهان تغییر داده است. در واقع همگام با تغییر جوامع، کتابخانه‌ها نیز باید هماهنگ با تغییرات جامعه تغییر کنند. کتابخانه سنتی یک فراهم کننده غیر فعال بود که به نیازهای جامعه پاسخ می‌داد. کتابخانه‌ها باید درهای خود را باز کنند تا مردم به کتابخانه بیایند و از منابع و خدمات آن استفاده کنند. امروز کتابخانه باید در ارتباط تنگاتنگ با جامعه پیش‌تاز باشد. کتابداران لازم است با نمایندگان جامعه در ارتباط باشند تا بتوانند از آرمانها و اهداف جامعه پشتیبانی کنند. چگونه کتابخانه‌ها می‌توانند میزان جرم و جنایت را کم کنند، نرخ سوادآموزی را بالا ببرند یا مردم را در یافتن شغل یاری دهند؟ کتابخانه‌ها باید به عنوان نماینده و برگزار کننده فعالیت‌ها انجام وظیفه نموده و اعضای جامعه را متحد کنند تا آرزوهای آنها و به تبع آن خلاقیت اعضا رشد کند و سبب توسعه و تغییر در جامعه شود.

مجموعه‌ها

مجموعه کتابخانه نیز نیازمند تغییر است. در حالی که مجموعه سنتی کتابخانه بر کتاب و نشریات ادواری و سایر منابع چاپی تأکید داشت، امروزه کتابخانه‌ها کتاب و نشریات الکترونیکی و فایل‌های قابل دانلود تهیه می‌کنند. به عنوان مثال در سالهای گذشته در برخی از کتابخانه‌های دانشگاهی به طور متوسط دو سوم بودجه را به تهیه منابع الکترونیکی اختصاص می‌دهند. بسیاری از کتابخانه‌های

شماره ۲۷، تابستان ۹۲

Change is a process, not an event

اساسی دگرگون شده است. کتابداران امروزه باید مرتب در کتابخانه پرسه بزنند و با کاربران برای ارائه خدمت در تعامل باشند. آنها باید به عنوان یک فرد خبره با جامعه برخورد کنند. این کتابداران فناوری را درک می‌کنند و به طور مداوم در رابطه با فناوری‌های جدید می‌آموزند. با کاربران برای حل مسائل به صورت مشارکتی کار می‌کنند، به سؤالات پاسخ می‌دهند و کاربر را در ایجاد محتوای متناسب با نیاز خود کمک می‌کنند. مسئله مهم این است که آنها به طور فزاینده‌ای به سمت تجربه کردن تشویق می‌شوند و از موفقیت‌ها و شکست‌های احتمالی درس می‌گیرند.

چیزی که ما را به سمت تغییر در شیوه رهبری در کتابخانه‌ها سوق داده است این است که کتابخانه‌ها از شیوه رهبری سنتی که مبتنی بر ساختار سازمانی و مدیریتی سلسله مراتبی بود به سمت مدیریت تیمی حرکت کرده‌اند. در این شیوه کتابداران به مشارکت فعال در تیم‌ها، خلاقیت و تجربه‌آموزی تشویق می‌شوند.

حال شما به عنوان یک کتابدار دانشگاهی یا آموزشی، کتابدار کتابخانه عمومی یا تخصصی باید توجه داشته باشید که جامعه به خلاقیت و نوآوری و ارائه خدمات و برنامه‌های خلاقانه شما نیاز دارد.

اشتراک آن با سایر اعضای جامعه بپردازند. با فراهم نمودن فضای مناسب بازی، محیط تعاملی مناسبی را برای همه سنین فراهم می‌کنند. دولت الکترونیک نیز موجب ایجاد تغییرات اساسی در کتابخانه شده است. با حجم بالای اطلاعات دولتی که در حال حاضر فقط به صورت آنلاین موجود هستند، کتابخانه‌ها به طور مؤثری به فضایی تبدیل شده‌اند که مردم می‌توانند به خدمات دولت الکترونیک دسترسی داشته باشند. کتابداران می‌توانند شرایط مناسب برای دریافت خدمات مورد نیاز آنها را با کمترین هزینه فراهم نمایند.

فضای فیزیکی

تغییر در فضای فیزیکی واقعیت جدید دیگری است. در حالی که در قرن ۱۹ کتاب محور کتابخانه‌ها بود، کتابخانه‌های امروزی تجربه کاربران را محور قرار داده‌اند. این امر به مفهوم بازسازی ساختمان کتابخانه نیست بلکه به منزله بازسازی مفهوم کتابخانه به منزله یک مکان فیزیکی است، تا بتواند عملکردها و قالبهای جدیدی را که دنبال می‌کند انعکاس دهد. پشتیبانی از طراحی فضای قابل انعطاف برای تغییرات کاربردی، اتاق گفتگو و شورا، آزمایشگاه‌های کامپیوتر، کارگاه‌های آموزشی، دفاتر اداری پشتیبان دیجیتال سازی و ایجاد محتوای دیجیتال، فضای بحث و یادگیری را برای کاربر فراهم می‌کند. همه انواع کتابخانه‌ها به فضاهای مشارکتی برای بروز خلاقیت و فضای ایده‌پردازی نیاز دارند.

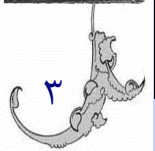
توسعه نیروی انسانی و رهبری

تغییر در نیروی انسانی فعال در کتابخانه نیز گریز ناپذیر است. نقش کلیشه‌ای کتابداران که در گذشته به کار پشت یک میز محدود بود، به طور

شماره ۳۷، تابستان ۹۲

تازه‌های اطلاع‌رسانی و مشارکتی اطلاع‌یابی

* ترجمه آزادی است از مطلبی با مشخصات زیر:
Defining Transformation. Keith Michael Fiels.
available at: <http://americanlibrariesmagazine.org/print/12829>, ۵/۱۴/۲۰۱۳

تفاوت سیستم عامل ۳۲ بیتی و ۶۴ بیتی

ویندوز XP را انتخاب نمودید، حتماً نسخه ۳۲ بیتی آن را روی سیستم خود نصب کنید، چرا که به دلیل مشکلات بسیار نسخه ۶۴ بیتی آن به کلی کنار گذاشته شده است و مایکروسافت نیز Service Pack 3 را برای آن عرضه نکرد. اما در ویندوزهای Vista و ۷ شرایط متفاوت بوده و شاهد سازگاری بیشتر خصوصاً در Windows 7 خواهید بود.

مزایای سیستم عامل ۶۴ بیتی

این ساختار دارای دو مزیت عمده نسبت به ویرایش ۳۲ بیتی است. اول اینکه سیستم عامل ۳۲ بیتی به حداکثر ۴ گیگابایت حافظه اصلی محدود

می‌شود که آن هم به

صورت کامل به RAM

اختصاص نداشته و با

اضافه شدن سایر حافظه‌ها

همچون حافظه گرافیکی و

پردازش‌های وابسته، عملاً ۳

گیگا بایت بیشتر قابل

دسترس نخواهد بود. اما در

ساختار ۶۴ بیتی تا ۱۶

ترابایت حافظه RAM

پشتیبانی می‌شود. برتری

دوم بهبود عملکرد و

بازدهی بالاتر در نرم‌افزارهایی است که مختص این

ساختار نوشته شده‌اند. از جمله مهمترین آنها

می‌توان به برنامه‌های گرافیکی مانند Adobe

Photoshop و نرم‌افزارهای طراحی دو و سه بعدی

مانند AutoCAD، ۳ds Max و ... اشاره کرد که در

عمل و هنگام استفاده توسط کاربران حرفه‌ای،

تفاوت محسوسی در کارکرد آنها به چشم می‌خورد.

در کل این ساختار در هنگام اجرای چندین برنامه به

صورت هم زمان بازده بالاتری از خود نشان

می‌دهد. همچنین امنیت در ویندوزهای ۶۴ بیتی به

مراتب بالاتر از ویرایش‌های ۳۲ بیتی است.

معایب سیستم عامل ۶۴ بیتی

نخستین ایراد این ساختار را باید در

کامپیوترهای نسل‌های قبل یا سخت‌افزارهای قدیمی

عنوان کرد، چرا که قطعات سخت‌افزاری در گذشته

درایور ۶۴ بیتی نداشته و قابل استفاده در این محیط

در هنگام نصب ویندوز شاید این سوال برای شما پیش بیاید که فرق نسخه ۳۲ بیتی با ۶۴ بیتی در چیست؟ در معماری سیستم‌های ۶۴ بیتی به منظور دستیابی به کارایی بالاتر و پشتیبانی از حجم بیشتری از حافظه اصلی یعنی RAM، از آدرس‌دهی به صورت ۶۴ بیتی استفاده می‌شود، در صورتی که در معماری ۳۲ بیتی آدرس‌های حافظه یا دیگر واحدهای داده حداکثر می‌توانند ۳۲ بیت را در خود ذخیره کنند. در واقع یک پردازنده ۳۲ بیتی می‌تواند با استفاده از رشته‌های صفر و یک، تا 2^{32} مقدار را کد گذاری کرده یا در اصطلاح آن را به مبنای باینری

ببرد. این میزان برای یک

پردازنده ۶۴ بیتی 2^{64} بوده

که از لحاظ نظری می‌تواند

مقدار بالاتری از اعداد را

در واحد زمان پشتیبانی

کند. بنابر این اگر یک

پردازنده ۳۲ بیتی بخواهد

مقداری بیشتر از 2^{32} را

پردازش کند باید در دو

سیکل زمانی این کار را

انجام دهد که وقت بیشتری

را نسبت به یک پردازنده

۶۴ بیتی صرف می‌کند.

برای پی‌بردن به ساختار سیستم عامل نصب

شده روی سیستم خود، در ویندوز XP با کلیک

راست روی My Computer گزینه Properties را

انتخاب کنید. در پنجره System Properties و

سربرگ General، اگر بعد از عبارت Windows

XP Professional عبارت x64 Edition نوشته

شده باشد، ویندوز شما ۶۴ بیتی است. در غیر این

صورت سیستم عامل شما ۳۲ بیتی است. در

ویندوزهای Vista و ۷ نیز پس از انتخاب منوی

Start بر روی عبارت Computer کلیک راست کرده

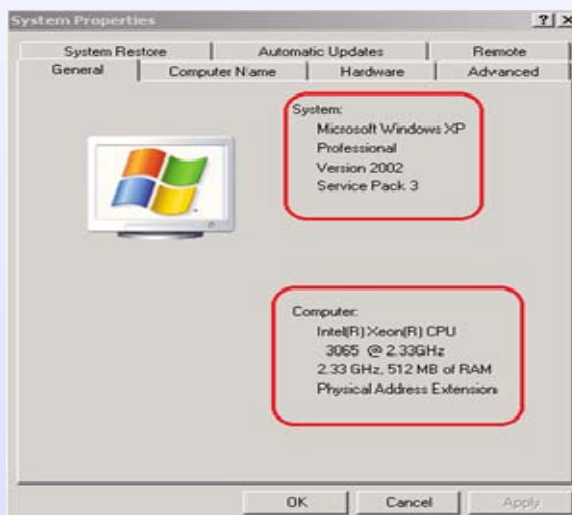
و گزینه Properties را انتخاب کنید. در قسمت

اطلاعات سخت‌افزاری و در جلوی عبارت System

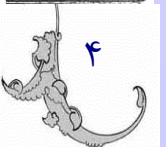
Type نوع ساختار ویندوز مشخص شده است.

اولین قدم جهت نصب سیستم عامل، مشخص

نمودن یکی از سه ویندوز XP، Vista و ۷ است. اگر

شماره ۲۷، تابستان ۹۲

عنوان مثال نسخه های CS5 و CS6 نرم افزارهای Premiere و After Effects تنها دارای نسخه ۶۴ بیتی بوده و در ویندوزهای ۳۲بیتی قابل نصب نمی باشند.

در پایان و در یک جمع بندی کلی به شما توصیه می کنیم که اگر پردازنده کامپیوترتان ۶۴ بیتی بوده و حداقل دارای ۴ گیگابایت حافظه RAM هستید، همچنین قطعات سخت افزاری سیستم شما دارای درایور سازگار با این ساختار است، از ویندوز ۶۴ بیتی استفاده کنید. در غیر این صورت به دلیل وابسته بودن این ساختار به حافظه RAM، با داشتن ۲ گیگابایت حافظه، تفاوت چندانی در استفاده از سیستم عامل ۶۴ بیتی وجود نخواهد داشت. (البته اگر RAM دستگاه خود را به ۶ یا ۸ گیگابایت افزایش دهید، این تفاوت را به صورت کاملاً محسوسی مشاهده خواهید نمود.

همچنین می توانید با مراجعه به سایت سازندگان قطعات سخت افزاری خود از آخرین درایورهای ساخته شده متناسب با سیستم عامل خود بهره مند شوید.)

در مورد لپ تاپ ها نیز پس از

اطمینان از وجود درایور ۶۴ بیتی برای قطعات سخت افزاری آنها، می توانید از این ساختار استفاده کنید. در غیر این صورت ویندوز ۳۲بیتی انتخاب مناسب تری است.

جهت اطمینان از وجود درایور ۶۴بیتی نیز بهترین راه، مراجعه به سایت سازنده لپ تاپ ها جهت مشاهده لیست درایورهای موجود برای دستگاه شما و سیستم عامل مورد نظر می باشد.

برای دارندگان سیستم های قدیمی با سرعت پردازش کمتر و حافظه محدود نیز، بهترین گزینه برای نصب و استفاده سیستم عامل Windows XP (32-bit) است.

نیستند. اما مشکل مهمتر از آن در دسترس نبودن نسخه ۶۴ بیتی بسیاری از برنامه ها است که با توجه به گسترش فعالیت ها و بزرگتر شدن پروژه ها، این مشکل در طراحی تصاویری با وضوح بالا یا Rendering های پیشرفته با برنامه هایی مانند V-Ray کاملاً نمود پیدا خواهد کرد. همچنین اکثر نرم افزارهای ایرانی مانند برنامه های حسابداری فارسی، لغت نامه ها و... به دلیل عدم پشتیبانی شرکت سازنده، قابل اجرا در ویندوزهای ۶۴ بیتی نیستند.

در اینجا ذکر این نکته ضروری است که مطابق با سیستم عامل رایانه خود، برنامه ها نیز باید به صورت ۶۴ بیتی نوشته شده باشند تا شما بتوانید از مزایا و قابلیت های آنها استفاده کنید.

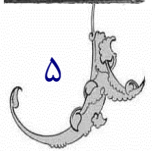
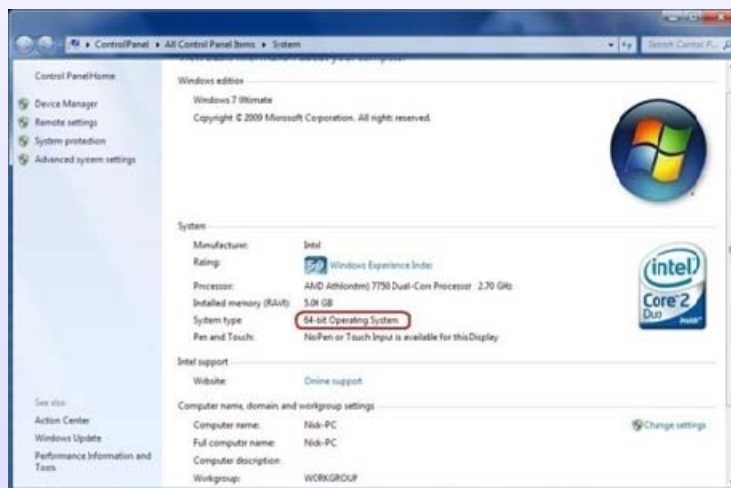
در غیر این صورت نصب یک برنامه ۳۲ بیتی بر روی ویندوز ۶۴ بیتی تفاوت چندانی با نصب آن بر

روی سیستم عامل ۳۲ بیتی ندارد و مفهوم ۶۴ بیتی نیز به معنای دو برابر بودن سرعت و پردازش اطلاعات نمی باشد.

اما آیا برنامه های ۳۲ بیتی در ویندوزهای ۶۴ بیتی نیز اجرا می شوند؟ پاسخ

مثبت است. در ویندوزهای ۶۴ بیتی قسمتی با نام WoW64 یا همان Windows on Windows 64-bit وجود دارد که در صورت دارا بودن فاکتورهای مورد نیاز، تمامی برنامه های ۳۲ بیتی را در این محیط اجرا خواهد کرد.

حال شاید این نکته مطرح شود که با استفاده از یک برنامه واسط برای اجرای برنامه ها، آیا سرعت اجرای نرم افزارهای ۳۲بیتی در ویندوزهای ۶۴ بیتی کمتر است؟ در پاسخ باید گفت که به دلیل بالا رفتن سرعت در سیستم های جدید عملاً چنین اتفاقی روی نداده است و همچنین به دلیل پشتیبانی سیستم عامل ۶۴ بیتی از مقدار بیشتر حافظه، شاید در مواردی سرعت اجرای برنامه ها بالاتر نیز باشد. همچنین برخی از شرکتها نسخه جدید محصولات خود را فقط برای پلت فرم ۶۴ بیتی طراحی نموده اند. به

کتابداران و مخابرات

داشتن کتابداران خلاق در کتابخانه‌ها در عمل غیر ممکن خواهد بود.

فناوری، برای هر موسسه اطلاع رسانی متغیر بسیار مهمی است و عنصری حیاتی هم در تولیدات و هم در خدمت رسانی آنهاست. خدمت به مراجعه کننده و مشتری نیز هرچه بیشتر و بیشتر به تکنولوژی وابسته است. از این رو فناوری که خود در گسترش و اشاعه دانش، نقش موثر و به سزا دارد، به علوم کتابداری و اطلاع رسانی هم وارد شده و شکل نوینی از ارائه خدمات را به وجود آورده است. در واقع فناوری اطلاعات با تغییراتی که در روند ذخیره و بازیابی و مدیریت اطلاعات ایجاد کرده است، نقش کتابداران و شکل‌های مختلف خدمات عمومی را در کتابخانه‌ها تغییر داده و آنها را از بافت سنتی خود خارج نموده است. البته این امر مستلزم وجود کتابداران خلاق است که بتوانند از این فناوریها و تغییرات مدام به بهترین نحو ممکن در ارائه خدمات جدید به مراجعان و ابداع شیوه‌های نو برای حل مشکلات و چالش‌های پیش روی سازمان متبوع استفاده نمایند.

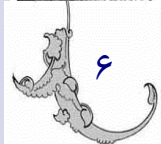
بنابراین می‌توان گفت کتابخانه، به خاطر مجموعه و کارکنان فرهیخته و نیز کاربران با انگیزه، محل ابداع و نوآوری است. بازار روزافزون اطلاعات

در هر سازمانی، نیروی انسانی بعنوان سرمایه‌ای با ارزش برای آن سازمان محسوب می‌شود. در کتابخانه‌ها نیز کتابداران به عنوان سرمایه انسانی، نقش اصلی را در ارائه خدمات به مراجعان ایفا می‌کنند. کتابداران خدمتی ارائه می‌کنند که نیازهای تمام اعضای جامعه‌ای را که این خدمت برای آنان ایجاد شده است، برآورده کند. بنابراین باید این نکته را در نظر داشت که بدون مشتری، استفاده کننده یا مراجعه کننده، کتابخانه وجود نخواهد داشت. در همین راستا مسئولیت عمده کتابداران، ضبط و نگاهداری مدارک به مفهوم وسیع کلمه و تامین دسترسی به این مدارک است. این وظیفه در طول زمان به دلیل دگرگونیها و تغییرات گسترده به ویژه، ورود فناوری‌های مختلف، پیچیده تر شده است. کتابداران در سراسر جهان با همکاری هم کار می‌کنند تا نیازهای استفاده کنندگان را برآورده کنند. این شکل همکاری، از همکاری بین کتابخانه‌ها در سطح کشور شروع شده و به سیستم‌های پیچیده جهانی نظیر oclc که استفاده مشترک از رکوردهای فهرستنویسی، امانت بین کتابخانه‌ای مستقیم میان کتابخانه‌ها و دسترسی به نشریات الکترونیکی را ممکن می‌کند، تغییر کرده است. ارائه این خدمات به شیوه‌ای مطلوب، بدون

شماره ۲۷، تابستان ۹۲

نگارهای اطلاع رسانی و فناوریهای اطلاع رسانی

این امر را تشدید کرده و کتابخانه را به عنوان مراکز نوآفرینی و ابداع در آورده است. روشهای جدید ابداعی برای عرضه خدمات جدید به کاربران نیز از این مقوله است. پیش بینی می‌شود تا دو دهه آینده وضعیت کتابخانه‌ها به گونه‌ای باشد که حتی تصور آن هم برای ما مشکل است. بنابراین بازیابی اطلاعات که اساس کار کتابخانه و تعریف اساسی علم کتابداری و اطلاع رسانی با آن عجین است، دستخوش تغییرات اساسی خواهد شد. بدیهی است کتابخانه‌ای متناسب با نیاز جامعه، باید به گونه‌ای باشد تا بتواند روح خلاق کاربران را از همه سطوح و اقشار آرام کند و آنها را به سوی کتابخانه‌ها بکشد. بنابراین کتابخانه گورستان کتاب نیست، آرامگاه اسناد و مدارک نیست، مرکز فعال اندیشه و رزان و محل اجتماع دانشوران و متفکران است که به واسطه کتابداران متبحر کارآمد و دانشمند که نقش مشاوره را برعهده دارند ایفای نقش می‌کند.

در مجموع باید گفت کتابداران، برای اینکه بتوانند در این عصر پرشتاب و متغیر، به حیات شغلی و حرفه‌ای خود ادامه دهند، باید با تکیه بر تفکر خلاق و به دور از عاداتهای متداول و سنتی، چالشها را به فرصت تبدیل نمایند و با ایده‌های جدید و ابتکاری، خدمات به روز و جدیدی را به مراجعان ارائه نمایند تا به این ترتیب ضمن حفظ پویایی محیط کتابخانه، ضامن بقای حرفه خود نیز باشد.

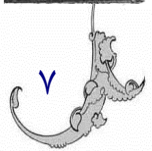
در واقع با توجه به تنوع خدمات موجود در کتابخانه‌ها و نیز تنوع نیازهای مراجعان که مدام هم در حال تغییر و دگرگونی است تنها کتابداران خلاق هستند که می‌توانند با یافتن راهها و شیوه‌های جدید و ابتکاری و ایده‌های مناسب، پاسخگوی نیازهای مراجعان به نحو مطلوب باشند.

شماره ۳۷، تابستان ۹۷

تازه‌های اطلاع‌رسانی و مهارت‌های اطلاع‌یابی

Microsoft®

Beta

Academic Search

همکاری با Microsoft Academic Search

امکان ویرایش محتوا توسط استفاده کنندگان فراهم است. اگر شما اطلاعات غلط و یا غیر روزآمد درباره یک نویسنده، نشریه و یا فهرست نشریات پیدا کنید امکان اصلاح و روزآمد کردن به صورت آنلاین برای شما وجود دارد. به عنوان نمونه شما ممکن است اطلاعات اصلی یک نویسنده از قبیل نام، سازمان، عکس یا صفحه خانگی را ویرایش و اصلاح کنید. شما همچنین می توانید اطلاعات نشریه را روزآمد کنید، نسخه پی دی اف را بارگذاری کنید و حتی نشریات را تایید و یا رد کنید.

گرفتن آخرین در خواست برای مقالات

ممکن است بخواهید از آخرین مهلت ثبت نام در یک کنفرانس و یا از زمان و مکان کنفرانسها با خبر شوید، این امکان برای شما در قسمت The Call for Papers فراهم شده است. در صفحه CFP آخرین کنفرانس های نیمسال اخیر نشان داده می شود، بنابراین شما می توانید کنفرانس های مورد نظرتان را از طریق Filter by Domain بیابید. اگر شما از کنفرانسی که در جستجوی آن هستید آگاهی دارید کافی است اصطلاح جستجو را در قسمت جعبه جستجو وارد کنید. هر دو شکل نام کامل و نام اختصار قابل جستجو است.

جستجوی محققانی که در شبکه

با یکدیگر همکاری می کنند

در صفحه اکتشاف گر تصویری، ارتباط علمی میان محققان نشان داده می شود که برای شما امکان زیادی را

MAS یا Microsoft Academic Search یک موتور جستجوی رایگان دانشگاهی است که توسط شرکت ماکروسافت توسعه یافته است.

این سایت به منزله یک بستر برای کاوش داده ها، اعتبار بخشیدن، ابهام زدایی، به تصویر کشیدن داده ها و غیره بکار می رود. دامنه MAS در بسیاری از زمینه های خاص هنوز بسیار محدود است.

MAS راههای مبتکرانه ای برای بازیابی انتشارات دانشگاهی، نویسندگان، کنفرانس ها، مجله ها، موسسات و کلید واژه ها فراهم می آورد و میلیونها محقق، دانشجو، کتابدار و بسیاری از استفاده کنندگان دیگر را به یکدیگر پیوند می دهد.

در MAS نتایج جستجو بر پایه دو عامل دسته بندی می شود: ارتباط آنها با عبارت جستجو و اهمیت جهانی آنها. درجه ارتباط یک موضوع با ویژگیهای آن موضوع اندازه گیری می شود و رتبه اهمیت یک موضوع با ارتباط آن با دیگر موضوعات سنجیده می شود.

نحوه جستجو در

Microsoft Academic Search

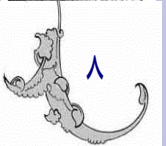
برای درک جستجوی ساده به آسانی کلید واژه های خود را وارد کنید و روی دکمه search کلیک کنید. MAS در حال گسترش پوشش موضوعات خود در زمینه های بیشتری است.

در صورتیکه جستجوی خاصی را در نظر داشته باشید ممکن است بخواهید از جستجوی پیشرفته برای بالابردن دقت و کارایی استفاده کنید.

شماره ۲۷، تابستان ۹۲

کارهای اطلاع رسانی و هم افزایی اطلاع رسانی

Genealogy Graph: ارتباطات مشاوره‌ای و رایزنی‌های علمی یک محقق خاص را نشان می‌دهد.

CFP Calendar: کنفرانس‌هایی که شما ممکن است

برای شرکت در آنها تمایل داشته باشید براساس موضوع، زمان و مکان قابل جستجو هستند.

Co-author Path: به شما کمک می‌کند که راه

ارتباط میان دو محقق را کشف کنید. نام هر طرف به منظور انجام جستجوهای متفاوت می‌تواند تغییر کند.

Paper Citation Graph: این قسمت کشف می‌کند

کدام مقالات و نوشته‌ها در یک مدرک خاص مورد استناد قرار گرفته‌اند.

Domain Trend: روند تحقیقات در حوزه علوم

کامپیوتر را از طریق یک چارت دو سویه نشان می‌دهد.

Co-author Graph: این نمودار نشان می‌دهد کدام

محققان بیشترین همکاری را با یک نویسنده خاص داشته‌اند.

برای جستجوهای عمومی فراهم می‌آورد و در نتیجه شما را به منابع مهم و مرتبط در حوزه مورد نظر مربوط می‌کند.

در نمودار Co-Graph هر گره یک نویسنده را نشان

می‌دهد و گره بزرگتر به معنای اینست که نویسنده انتشارات بیشتری دارد. هر چه دو نویسنده مقالات بیشتری با یکدیگر نوشته باشند گره‌های آنها به یکدیگر نزدیکتر است.

در صفحه اول این سایت ویژگی‌ها

و امکانات مختلف دسته‌بندی شده‌اند.

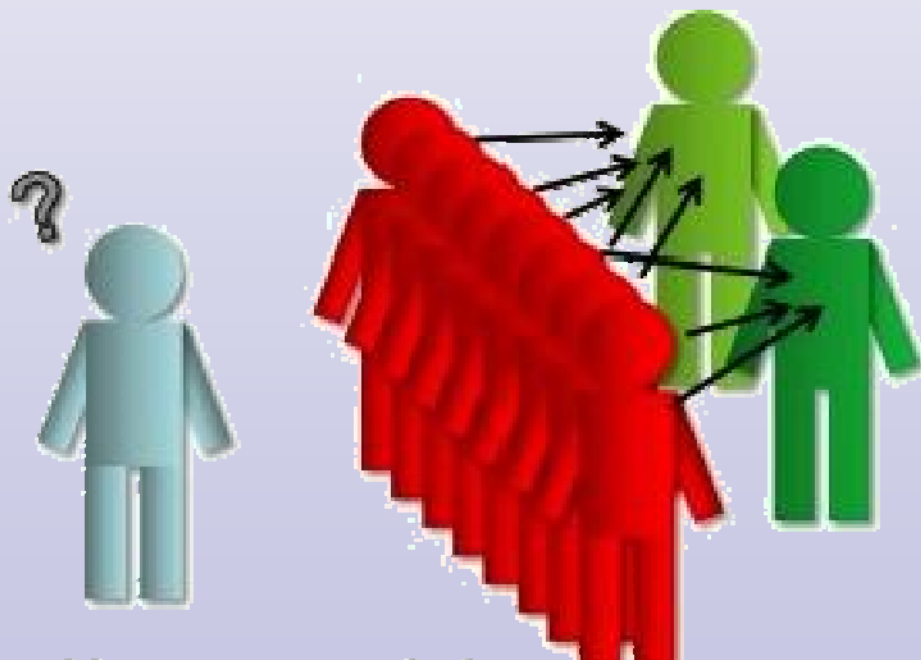

Academic Map: در یک حوزه موضوعی خاص

سازمان‌ها و نویسندگان را از نظر جغرافیایی مشخص و دسته‌بندی می‌کند.

Organization Comparison: با پهلوی هم گذاشتن

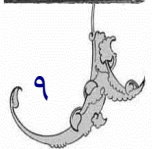
دو سازمان به مقایسه تعداد دفعات استناد، کلید واژه‌ها، نویسندگان مشهور آن سازمانها می‌پردازد.

شماره ۳۷، تابستان ۹۲

تازه‌های اطلاع‌رسانی و مشارکتی اطلاع‌یابی

معرفی و مقایسه دو مجموعه مرجع: دانشنامه دانش گستر و دایره المعارف نو

تکنیک، تاریخ مصور جهان، آثار نقاشان جهان، مردمان جهان، مردمان ایران، دایره المعارف عمومی الفبایی دو جلدی، کشورهای جهان، سرزمین و مردم ایران از جمله آثار وی است. دایره المعارف عمومی (دو جلدی) جدیدترین اثر سعیدیان به شمار می آید. سعیدیان مجموعه ده جلدی دایره المعارف نو را «ترجمه و تألیف» نموده است. ویراستاران آن شامل ۱۴ نفر می باشند که اسامی آنها در صفحه اول کتاب آمده است و در بررسی اجمالی اطلاعی از تالیفات یا تخصص آنها به دست نیامد.

مجموعه دانش گستر زیر نظر علی رامین، کامران فانی و محمدعلی سادات و ۱۱۵ نفر ویراستار و حدود ۹۶ مولف و مترجم در ۱۸ جلد تدوین گردیده است. علی رامین چنانکه در مدخل مربوط به وی در متن آمده است دکترای اقتصاد بین الملل از انگلستان و استاد دانشگاه تهران و صاحب آثار متعدد فلسفی و هنری از جمله ۱۷ اثر می باشد. محمد علی سادات صاحب آثار گوناگون از جمله ۲۴ اثر تالیفی در زمینه اخلاق و تربیت اسلامی و مولف کتاب های درسی آموزش و پرورش، تربیت معلم و دانشگاه می باشد. وی همچنین استاد دانشگاه و صاحب سمت های متعدد بوده است. کامران فانی نویسنده، مترجم و متخصص صاحب نام در عرصه کتابداری و گسترش رده بندی های کتابداری است. در میان ویراستاران و مولفان نیز افراد سرشناس دیگری در عرصه قلم به چشم می خورد که از جمله آنها می توان به عبدالحسین آذرنگ، بهاء الدین خرمشاهی، هوشنگ اتحاد (پژوهشگران معاصر ایران در ۱۳ جلد)، عباس مخبر (حدود ۶۰ اثر ترجمه ای) رسول جعفریان (رئیس کتابخانه مجلس شورای اسلامی و صاحب حدود ۶۰ اثر تألیفی)، فرید قاسملو، حسن انوشه (ویراستار دانشنامه ادب فارسی) و دیگر نام آوران فرهنگ و ادب اشاره نمود.

دامنه و محدوده دو مجموعه

در پیشگفتار دانش گستر به قلم دکتر محسن خلجی (رئیس شورای علمی دانشنامه و استاد علوم سیاسی دانشگاه تهران) و همچنین «راهنمای استفاده از دانشنامه دانش

دانشنامه دانش گستر. زیر نظر علی رامینی، کامران فانی، محمدعلی سادات. تهران: موسسه علمی - فرهنگی دانش گستر، ۱۳۸۹. ۱۸ ج.

دایره المعارف نو. مولف و مترجم عبدالحسین سعیدیان. تهران: علم و زندگی، ۱۳۸۴. ۱۰ ج.

مقایسه دو مجموعه مرجع

از آنجاکه دایره المعارف ها بیش از سایر کتاب های مرجع، در کتابخانه کاربرد دارند (مرادی، ۱۳۷۴، ص: ۱۱۸)، ارزیابی آنها بسیار حائز اهمیت است. در این مقاله به بررسی دو دایره المعارف منتشر شده از جنبه های مختلف پرداخته می شود.

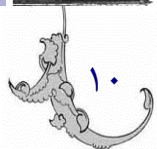
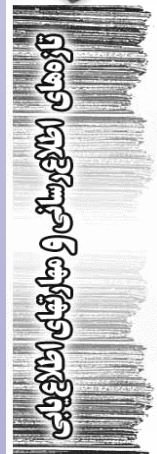
ناشران دو مجموعه

دایره المعارف بزرگ نو از انتشارات مشترک دو ناشر «علم و زندگی» و «آرام» در سال ۱۳۸۴ است. از انتشارات علم و زندگی تاکنون (۱۳۹۱) هفده عنوان کتاب و انتشارات آرام ۱۲ کتاب چاپ شده است، در حالی که «موسسه دانش گستر روز» به جز این دایره المعارف تنها یک اثر تک نگاشت را در طول حیات کاری خود چاپ و منتشر نموده است.

نویسندگان و ویراستاران دو مجموعه

عبدالحسین سعیدیان کارشناس ارشد مطالعه و تحقیقات اجتماعی از دانشگاه تهران و عضو پیوسته انجمن جامعه شناسان ایران و از سال ۴۸ تا ۱۳۷۴ در دانشگاه های مختلف تدریس نموده است. وی از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۷۳ مدیر مسئول و سردبیر مجله علم و زندگی بوده است و به زبان انگلیسی و عربی نیز تسلط دارد. از سال ۱۳۴۱ تاکنون بیش از بیست جلد کتاب ترجمه و تألیف نموده است که برخی از آنها بارها تجدید چاپ شده است. دایره المعارف (دوره پنج جلدی)، دایره المعارف شهرهای جهان، شناخت شهرهای ایران، دایره المعارف دانش و

شماره ۲۷، تابستان ۹۲

گستر» هدف، دامنه و گروه مخاطب و ساختار دانشنامه (شیوه تنظیم، شکل فیزیکی و تصاویر و نمودارها) بیان شده است. چنانکه در مقدمه آمده هدف این بود که با روز آمد کردن و تکمیل دایره المعارف فارسی مصاحب گامی در جهت پیشرفت فرهنگ و دانش در کشور برداشته شود و همگام با دنیای پیشرفته، دسترسی به جدیدترین اطلاعات برای دوستداران، به ویژه جوانان و دانشجویان در حد یک دایره المعارف عمومی فراهم آید ولی در نهایت تصمیم این شد که موسسه به تدوین دانشنامه‌ای مستقل و مطابق با آخرین پیشرفت علمی با استفاده از منابع داخلی و خارجی بپردازد و بطور یکجا این مجموعه را عرضه نماید. همچنین اشاره شده است که حدود ۶۰ درصد از حجم دانشنامه ترجمه از منابع معتبر خارجی و ۴۰ درصد باقی مانده که حوزه‌های ایران و اسلام را در برمی‌گیرد توسط مولفین داخلی تالیف شده است. دانشنامه شامل ۵۹۰۰۰ مقاله که ۲۳۰۰۰ مقاله مربوط به ایران و جهان اسلام و ۶۰ درصد آن یعنی ۳۶۰۰۰ مقاله مربوط به مناطق و فرهنگ‌های جهان دیگر است. بیش از ۸۰۰۰ مدخل ارجاعی و ۲۰/۰۰۰ مدخل زندگینامه‌ای و ۳۰۰۰ عنوان کتاب برجسته در این اثر معرفی شده است. افزون بر سرگذشتنامه گذشتگان، ادعا شده است که برای اولین بار در یک دایره المعارف ایرانی، زندگینامه افراد معاصر زنده ایرانی در این مجموعه فراهم آمده است.

دایره المعارف بزرگ نو از یک صفحه مقدمه، پاراگراف اول را به تاریخچه دایره المعارف در جهان اختصاص داده و در بند دوم اضافه می‌آورد: «دایره المعارف الفبایی عمومی بزرگ نو» پس از سالها تلاش با استفاده از بیش هزار مرجع معتبر در موضوعات بسیار متنوع و در زمینه‌های گوناگون که در ده جلد (۹۶۳۲ صفحه، حدود ۴۰ هزار مقاله و ۵۰۰۰ هزار شرح حال) فراهم آمده است و اضافه می‌نماید مجموعه‌ای است بسیار سودمند برای دانشگاهیان، معلمان، فرهنگیان، دانش پژوهان، دانشجویان، کتابخانه‌های عمومی و شخصی و... همچنین در صفحه اول کتاب نیز به مطالب و موضوع‌های گوناگون متنوع کتاب اشاره دارد.

نقاط مشترک و قابل تامل دو مجموعه

۱. هر دو مجموعه فاقد «نمایه تفصیلی جداگانه» می‌باشند.
۲. از نظر اطلاعات کتابشناختی دانشنامه دانش گستر فاقد منابع کتابشناختی و دایره المعارف نو به صورت ناقص و غیرعلمی عمل نموده است. مقاله‌های هیچ یک از دو کتاب

امضا ندارد.

۳. هر دو مجموعه به لزوم «سالنامه» یا «پیوست» جهت روزآمدی مطالب اشاره‌ای نکرده‌اند.
۴. هر دو کتاب فاقد «فهرست عناوین و مندرجات» کل مجموعه در ابتدای هر مجلد یا جلد اول می‌باشند.
۵. هر دو مجموعه نمایه پدیدآورندگان و ویراستاران را به صورت کامل همراه با تخصص و پیوستگی سازمانی تنظیم نکرده‌اند و دانش گستر تنها به ذکر اسامی افراد بسنده نموده است.
۶. به لحاظ روزآمدی هر دو مجموعه با توجه به سالهای چاپ متفاوت (دایره المعارف نو، ۱۳۸۵ و دانش گستر، ۱۳۸۹) مطالب آنها نسبت به سال انتشار روزآمد به نظر می‌رسد و آخرین داده‌های آماری در دایره‌المعارف نو متعلق به سال ۱۳۸۴ و برای مدخل‌های غیرفارسی و جهانی ۲۰۰۵ و دانش گستر ۱۳۸۵ و ۲۰۰۹ در برمی‌گیرد.
۷. شکل فیزیکی و چاپ هر دو کتاب خوب و از نظر تصاویر دانش گستر حداکثر تلاش را در این زمینه نشان داده است و تصاویر و نیز آمارها و جدول‌ها در جای خود آمده است اما تصاویر مربوط به زندگینامه روزآمد نیست. دایره‌المعارف نو کمترین تصاویر را دارد و مدخل‌های زندگینامه‌ای آن فاقد عکس و تصویر می‌باشد.
۸. هر دو مجموعه به لحاظ گروه مخاطب عموم افراد و خواننده متوسط را در نظر دارند.
۹. دانش گستر از متخصصان علوم کتابداری در تدوین و تالیف مجموعه بهره گرفته است.

در نهایت به طور کلی در خصوص منابع مرجع باید سخن دکتر جانسون (Johnson) را مدنظر داشت که در مورد ارزیابی واژه‌نامه‌ها می‌گوید واژه‌نامه‌ها مانند ساعت هستند، بدترین آن‌ها از هیچ بهتر است، و از بهترین آنها انتظار درست بودن کامل را نمی‌توان داشت (پرتو و علیجانی، ۱۳۸۸ ص: ۱۸۸).^۲ این سخن را می‌توان در مورد تمام منابع مرجع از جمله این دو مجموعه تعمیم داد. چرا که بسیاری از مدخل‌ها تنها در یک دانشنامه یافت می‌شوند و بسیاری نیز مکمل هم می‌باشند و افزون بر آن کمبود اینگونه منابع را هم در بازار نشر ایران باید در نظر داشت.

منابع:

- پرتو، بابک؛ علیجانی، رحیم (۱۳۸۵). تهران: چاپار؛ نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور.
- مرادی، نورالله (۱۳۷۴). مرجع شناسی: شناخت خدمات و کتاب‌های مرجع، تهران: فرهنگ معاصر.

